

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๘

ความเป็นมา

โดยที่พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติหลายมาตราไม่เหมาะสมกับกาลสมัยเนื่องจากโครงสร้างและกิจการทางทหารได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและบทบัญญัติบางมาตราไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวเพื่อให้การใช้บังคับเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สมควรกำหนดให้ตำแหน่งตุลาการพระธรรมนูญและอัยการได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในความยุติธรรมได้อย่างสมเกียรติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้ประกาศใช้เป็นฉบับแรก ต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ขึ้นอีกจำนวน ๗ ครั้ง คือ

๑) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

๒) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๖

๓) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๑๑

๔) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๐

๕) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖

๖) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๖ และ

๗) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้ประกาศใช้เป็นฉบับล่าสุดและบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้

๑. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๘๓ วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ หน้า ๑๔๑๕

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารที่ใช้อยู่ ได้ตราขึ้นไว้กว่า ๒๐ ปีแล้ว และได้แก้ไขเพิ่มเติมตลอดมารวมถึง ๕ ฉบับ ไม่สะดวกแก่การใช้และไม่เหมาะสมกับความต้องการของทางราชการทหาร ที่ต้องการให้การพิจารณาพิพากษาคดีทหารเสร็จเด็ดขาดไปโดยรวดเร็วเพราะกิจการทหารได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก จึงเป็นการสมควรที่จะปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารเสียใหม่ เพื่อให้สะดวกแก่การใช้และเพื่อการพิจารณาพิพากษาคดีทหารเสร็จเด็ดขาดไปโดยรวดเร็ว สมตามความต้องการของทางราชการทหาร

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๕ ภาค และมีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๖๖ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. ให้ยกเลิก (๑) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช ๒๕๓๗ (๒) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๘ (๓) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญ

ศาลทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ พุทธศักราช ๒๔๘๘ และพระราชบัญญัติธรรมนูญพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ พุทธศักราช ๒๔๘๘ พุทธศักราช ๒๔๘๘ (๔) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๐ (๕) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๙๖

๒. ภาค ๑ ศาลทหาร

ลักษณะ ๑ บททั่วไป (มาตรา ๕ – มาตรา ๑๒)

๒.๑ กำหนดให้ศาลทหารทั้งหลายตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สังกัดอยู่ในกระทรวงกลาโหม

๒.๒ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบในงานธุรการของศาลทหารให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย แต่การพิจารณาคดีตลอดถึงการที่จะมีคำสั่ง หรือคำพิพากษาบังคับคดีนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลทหารโดยเฉพาะ โดยอนุวัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้เจ้ากรมพระธรรมนูญวางระเบียบราชการของศาลทหารและอัยการทหาร เพื่อให้กิจการของศาลทหาร และอัยการทหารดำเนินไปโดยเรียบร้อย มาตรา ๖ ศาลทหารตามพระราชบัญญัตินี้แบ่งออกเป็นสามชั้น คือ (๑) ศาลทหารชั้นต้น (๒) ศาลทหารกลาง (๓) ศาลทหารสูงสุด ภายใต้บังคับมาตรา ๓๙ ในเวลาที่มีการรบหรือการสงคราม หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก จะให้มีศาลอาญาศึกก็ได้ มาตรา ๗ ศาลทหารชั้นต้นได้แก่ (๑) ศาลจังหวัดทหาร (๒) ศาลมณฑลทหาร (๓) ศาลทหารกรุงเทพ (๔) ศาลประจำหน่วยทหาร มาตรา ๘ ทุกจังหวัดทหารให้มีศาลจังหวัดทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่จังหวัดทหารที่ตั้งกองบัญชาการมณฑลทหาร และทุกมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ ศาลทหารเหล่านี้อาจไปนั่งพิจารณา ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น

๒.๓ กำหนดให้เมื่อหน่วยทหารปฏิบัติหน้าที่อยู่นอกราชอาณาจักร หรือกำลังเดินทางเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่นอกราชอาณาจักรและมีกำลังทหารไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน จะให้ตั้งศาลประจำหน่วยทหารนั้นก็ได้ กำลังทหารกองทัพบกใดมีจำนวนเท่าใดจึงจะถือว่าไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพันนั้น ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด มาตรา ๑๐ การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารสูงสุดและศาลทหารกลางให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งและถอดถอน ส่วนการแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารอื่น ๆ พระมหากษัตริย์อาจทรงมอบพระราชอำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาทหารและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนตามพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยการแต่งตั้งตุลาการ มาตรา ๑๑ ให้มีตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ และเจ้าศาลทหาร หรือผู้ช่วยตำแหน่งดังกล่าวแล้ว ตามจำนวนที่กระทรวงกลาโหมกำหนดคุณสมบัติ พื้นความรู้ และอำนาจหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวในวรรคก่อน ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด มาตรา ๑๒ โดยอนุวัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมให้ผู้ที่สอบความรู้ทางกฎหมายได้ปริญญาตรีหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีฝึกหัด ดำเนินคดีในศาลทหารได้ และเมื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ก็ให้ผู้นั้นดำเนินคดีได้ตั้งอัยการทหาร

ลักษณะ ๒ อำนาจศาลทหาร (มาตรา ๑๓ – มาตรา ๑๕)

๒.๓ กำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะที่กระทำผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

๒.๔ คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ (๑) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้ อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน (๒) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน (๓) คดีที่ต้องดำเนินในศาลคดีเด็กและเยาวชน (๔) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มาตรา ๑๕ คดีที่ไม่อยู่ใน

อำนาจศาลทหาร ให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือน เมื่อศาลพลเรือนได้ส่งรับประทับฟ้องไว้แล้ว แม้จะปรากฏตามทางพิจารณาในภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็ให้ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้

๓. ภาค ๒ ศาลทหารในเวลาปกติ

ลักษณะ ๑ เขตอำนาจศาล (มาตรา ๑๖ – มาตรา ๒๔)

๓.๑ กำหนดให้บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ (๑) นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ (๒) นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำผิดต่อคำสั่งหรือข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร (๓) นายทหารประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการ หรือบุคคลที่รับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร (๔) นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด (๕) ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร (๖) พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหารเมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณอาคาร ที่ตั้ง หน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร (๗) บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย (๘) เชลยศึกหรือชนชาติศัตรูซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

๓.๒ กำหนดให้ศาลทหารชั้นต้นมีเขตอำนาจ ดังนี้ (๑) ศาลจังหวัดทหารและศาลมณฑลทหารมีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา (๒) ศาลทหารกรุงเทพมีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ แต่โดยปกติถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่มีศาลทหารก็ให้พิจารณาพิพากษาในศาลทหารท้องถิ่นนั้น (๓) ศาลประจำหน่วยทหารมีอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารนั้นโดยไม่จำกัดพื้นที่ (มาตรา ๑๗ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติฯ ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๑๖)

๓.๓ เมื่อมีคำร้องขอของอัยการทหารหรือผู้ต้องหา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งให้ส่งผู้ต้องหาไปดำเนินคดีในศาลทหารตามที่ร้องขอได้

๓.๔ ศาลจังหวัดทหาร มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นสัญญาบัตร คดีที่กฎหมายมิได้กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำ หรือกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับไม่เกินกำหนดนี้ ถ้าศาลจังหวัดทหารเห็นควรยกฟ้องโจทก์หรือเห็นควรลงโทษจำเลยแต่ละกระทงจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับไม่เกินกำหนดนี้ ก็ให้พิพากษาได้ คดีที่ศาลจังหวัดทหารไม่มีอำนาจพิพากษา ให้ศาลจังหวัดทหารทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพพิพากษา แล้วแต่กรณี (มาตรา ๑๙ แก้ไขโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕)

๓.๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งให้ตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนายไปนั่งร่วมกับตุลาการศาลจังหวัดทหารอีกสองนายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ในกรณีเช่นนี้ให้ศาลจังหวัดทหารมีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลมณฑลทหาร

๓.๖ ศาลมณฑลทหารและศาลประจำหน่วยทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นนายพลหรือเทียบเท่า

๓.๗ ศาลทหารกรุงเทพมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมายโดยไม่จำกัดยศของจำเลย

๓.๘ ศาลทหารกลางมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้น

๓.๙ ศาลทหารสูงสุดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารกลาง คดีที่ศาลทหารสูงสุดได้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้วให้เป็นอันถึงที่สุด

๔. ภาค ๓ ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ในเวลาไม่ปกติคือในเวลาที่มีการรบหรือการสงครามหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้อย่างปกติ แต่ถ้าผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ประกาศตามอำนาจในกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาอย่างใดอีก หรือถ้าคณะกรรมการได้สั่งตามอำนาจในกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก ให้คดีอาญาใดได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลทหาร ก็ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามประกาศหรือคำสั่งนั้นได้ด้วย

๕. ภาค ๔ ศาลอาญาศึก

๑. เมื่อหน่วยทหารหรือเรือรบอยู่ในยุทธบริเวณจะตั้งศาลอาญาศึกก็ได้

๒. ให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังทหารอยู่ในบังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในเรือรบ ป้อม หรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหารหรือผู้ทำการแทน เป็นผู้ที่มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึก เพื่อพิจารณาคดีอาญาที่เกิดขึ้นเฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยทหารนั้นได้

๓. เมื่อเลิกการรบหรือเลิกสงครามหรือเลิกใช้กฎอัยการศึก ศาลอาญาศึกยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างอยู่ในศาล แต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึกมีอำนาจโอนคดีให้ศาลทหารแห่งอื่นพิจารณาพิพากษาได้ส่วนคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาศึก แต่ยังมีได้ฟ้องให้นำไปฟ้องยังศาลทหารแห่งอื่น และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเช่นนั้นี่มีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลอาญาศึก

๖. ภาค ๕ วิธีพิจารณาความอาญาทหาร

๑. ลักษณะ ๑ บททั่วไป

วิธีพิจารณาความอาญาทหาร ให้นำกฎหมาย กฎและข้อบังคับซึ่งออกตามกฎหมายฝ่ายทหารมาใช้บังคับ ถ้าไม่มีกฎหมาย กฎและข้อบังคับฝ่ายทหารก็ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าวิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่จะใช้ได้

๒. ลักษณะ ๒ การควบคุม

การควบคุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามความในมาตรา ๑๖ นั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม ให้ผู้บังคับบัญชาทหารมีอำนาจสั่งควบคุมได้โดยอนุโลมตามอำนาจลงทัณฑ์ซึ่งในกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

๓. ลักษณะ ๓ การสอบสวน

๑) นายทหารพระธรรมนูญหรืออัยการทหาร มีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหาร แต่ถ้ามีเหตุอันสมควรผู้บังคับบัญชาจะสั่งให้นายทหารชั้นสัญญาบัตรทำการสอบสวนก็ได้ ทั้งนี้ไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๒) อัยการทหารมีอำนาจทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรือจะสั่งให้ผู้มีหน้าที่สอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้

๔. ลักษณะ ๔ การฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

๑) เมื่ออัยการทหารเห็นว่า เป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินคดีนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีเช่นนี้พนักงานอัยการจะส่งสำนวนการสอบสวนกลับคืนไปยังอัยการทหารเพื่อให้ดำเนินคดีนั้นมิได้

๒) ในการพิพากษาคดีแพ่ง ศาลพลเรือนจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีอาญาของศาลทหาร

๕. ลักษณะ ๕ การพิจารณา

- ๑) ศาลทหารในเวลาปกติโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายหรือจำเลยจะแต่งทนายก็ได้
- ๒) ทนายต้องเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความหรือทนายตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด และเมื่อทนายได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ก็ให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้
- ๓) ศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามความในมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ ห้ามมิให้แต่งทนาย
- ๔) ศาลทหารมีอำนาจส่งประเด็นให้ศาลทหารแห่งอื่นหรือศาลพลเรือนสืบพยานให้ศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลเดิม และให้มีอำนาจส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่งได้

๖. ลักษณะ ๖ การอุทธรณ์และฎีกา

๑) คำพิพากษาของศาลทหารในเวลาปกติโจทก์หรือจำเลยอุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายในสิบห้าวัน ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามความในมาตรา ๓๐ หรือผู้มีอำนาจสั่งลงโทษอุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ นับแต่วันอ่านคำพิพากษาให้จำเลยฟัง

๒) คำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามความในมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ ห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกา

๗. ลักษณะ ๗ การบังคับตามคำพิพากษา

๑) ศาลทหารชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งคำพิพากษาที่ให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตไปยังศาลทหารกลางในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นนี้จะยังไม่ถึงที่สุด จนกว่าศาลทหารกลางจะได้พิพากษายืน ส่วนคำพิพากษาของศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามความในมาตรา ๔๐ ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษจัดการให้เป็นไปตามคำพิพากษาได้ที่เดียว

๒) ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ คือ

(๑) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดทหาร ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพ

(๒) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้นเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษในกรณีที่จำเลยอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาหรือไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาของทหาร

(๓) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลประจำหน่วยทหารหรือศาลอาญาศึกเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลนั้น ๆ

๗. บทเฉพาะกาล

บรรดาคดีที่ศาลฎีกาได้รับไว้พิจารณาพิพากษาก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้จนกว่าคดีนั้น ๆ จะถึงที่สุด

๒. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๗๘ วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๐๓ หน้า ๗๗๗

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๐๓ เป็นต้นไป

เหตุผลในการประกาศใช้

เนื่องจากพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้บัญญัติให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดมีอำนาจสั่งให้คดีอาญาที่เกิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฏอัยการศึก ซึ่งมีเหตุพิเศษเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ

หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน ได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลทหารแทนคณะกรรมการตามกฎอัยการศึก ฉบับเดิมประกอบกับพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มีบทบัญญัติบางมาตรายังไม่สะดวกแก่ การปฏิบัติ จึงเป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารเสียใหม่

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๗ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๓)

“มาตรา ๓๒ ในศาลทหารชั้นต้น ตุลาการซึ่งมิใช่ตุลาการพระธรรมนูญ ต้องมียศทหารสูงกว่าหรือเท่าจำเลยที่มียศทหารสูงสุด ยศจำเลยให้ถือในขณะฟ้อง”

๒. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๔)

“มาตรา ๓๖ ในเวลาไม่ปกติ คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารซึ่งมีอยู่แล้วในเวลาปกติคงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามอำนาจ แต่ถ้าผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ประกาศหรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้สั่งตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาใด ๆ อีก ก็ให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามประกาศหรือคำสั่งนั้นได้ด้วย

เมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงครามหรือเลิกใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างอยู่ในศาลหรือที่ยังมิได้ฟ้อง แต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งโอนคดีหรือส่งผู้ต้องหาไปดำเนินคดียังศาลทหารแห่งอื่นได้ และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเช่นนี้มีอำนาจและหน้าที่ดังศาลทหารในเวลาไม่ปกติ”

๓. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๕)

“มาตรา ๔๓ เมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงครามหรือเลิกใช้กฎอัยการศึก ศาลอาญาศึกษายังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างอยู่ในศาล แต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึกษาหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งโอนคดีให้ศาลทหารแห่งอื่นพิจารณาพิพากษาได้ ส่วนคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาศึกษาแต่ยังมีได้ฟ้อง ให้นำไปฟ้องยังศาลทหารแห่งอื่น และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเช่นนี้มีอำนาจและหน้าที่ดังศาลอาญาศึกษา”

๔. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๖)

“มาตรา ๕๘ ศาลทหารมีอำนาจส่งประเด็นให้ศาลทหารแห่งอื่นหรือศาลพลเรือนสืบพยานให้ศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลเดิม และให้มีอำนาจส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่งได้

การส่งประเด็นไปยังศาลพลเรือนตามความในวรรคแรก ถ้าอัยการทหารไม่ไปดำเนินคดีเอง ก็ให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแทนอัยการทหาร”

๕. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๗)

“มาตรา ๖๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔๖ มาตรา ๒๔๗ และมาตรา ๒๔๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม

โดยพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ คำพิพากษาของศาลทหารเว้นแต่ศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตามความในมาตรา ๔๐ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษจัดการให้เป็นไปตามคำพิพากษา ถ้าเป็นคำพิพากษาของศาลทหารซึ่งนั่งพิจารณา ณ ศาลพลเรือนและมีผู้พิพากษาศาลพลเรือนเป็นตุลาการตามความในมาตรา ๓๗ ให้บังคับคดีไปตามความในมาตรา ๒๕๕ วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ส่วนคำพิพากษาของศาลอาญาศึกษา หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตามความในมาตรา ๔๐ ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษจัดการให้เป็นไปตามคำพิพากษาได้ทีเดียว เว้นแต่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเป็นหญิงและมีครรภ์อยู่ให้รอไว้จนคลอดบุตรเสียก่อนแล้วจึงให้ประหารชีวิต

ศาลทหารชั้นต้นในเวลาปกติมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตไปยังศาลทหารกลางในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นนี้จะยังไม่ถึงที่สุดจนกว่าศาลทหารกลางจะได้พิพากษายืน”

๓. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๖

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๙๖ ฉบับพิเศษ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๐๖ หน้า ๕

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๖ เป็นต้นไป

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่ทางราชการทหารมีนโยบายจะไม่แต่งตั้งยศพลจัตวา พลเรือจัตวา และพลอากาศจัตวา แก่ข้าราชการกลาโหมต่อไป และโดยที่ตุลาการพระธรรมนูญศาลทหารสูงสุดเป็นอัตราในชั้นยศพลจัตวา พลเรือจัตวา หรือพลอากาศจัตวา จึงต้องแก้ไขพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๓๑ ให้ตุลาการพระธรรมนูญศาลทหารสูงสุดมียศพันเอก นาวาเอก หรือนาวาอากาศเอก ซึ่งได้รับเงินเดือนอัตรา พันเอกพิเศษ นาวาเอกพิเศษ หรือนาวาอากาศเอกพิเศษขึ้นไป

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๖ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๓ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๑ ตุลาการพระธรรมนูญเป็นตุลาการในศาลทหารได้ทุกศาล แต่ต้องมียศทหารตามชั้นศาลดังนี้

- (๑) ศาลทหารชั้นต้น ต้องเป็นนายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศขึ้นไป
- (๒) ศาลทหารกลาง ต้องเป็นนายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศขึ้นไป
- (๓) ศาลทหารสูงสุด ต้องเป็น

ก. นายทหารชั้นพันเอก นาวาเอก หรือนาวาอากาศเอก ซึ่งรับเงินเดือนอัตราพันเอกพิเศษ นาวาเอกพิเศษ หรือนาวาอากาศเอกพิเศษ

ข. นายทหารชั้นนายพล”

๔. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๑๑

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๑๒๓ ฉบับพิเศษ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๑ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๒ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติห้ามมิให้คู่ความแต่งตั้งทนายและอุทธรณ์ฎีกา ซึ่งกระทรวงกลาโหมพิจารณาเห็นว่า ควรที่จะให้สิทธิแก่คู่ความในการแต่งตั้งทนายและอุทธรณ์ฎีกาได้โดยทั่วไป เว้นแต่คดีบางประเภท จึงต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารเสียใหม่

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๑๑ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๘ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๓)

“มาตรา ๕๕ ศาลทหารในเวลาปกติ ให้ผู้เสียหายซึ่งมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ตามมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือจำเลยแต่งตั้งทนายได้

ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ให้จำเลยแต่งตั้งทนายได้ เว้นแต่คดีดังต่อไปนี้ห้ามแต่งตั้งทนาย

(๑) คดีที่มีข้อหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๑๔ ถึงมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีข้อหาว่าได้กระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่

(๒) คดีที่มีข้อหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๒๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีข้อหาว่าได้กระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่

(๓) คดีที่มีข้อหาว่ากระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีข้อหาว่าได้กระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่

ทนายต้องเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความหรือทนายตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เมื่อทนายได้รับอนุญาตจากศาลแล้วให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้

ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ ห้ามแต่งตั้งทนาย”

๒. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๔)

“มาตรา ๕๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๕ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการก็ให้ศาลตั้งทนายให้”

๓. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๕)

“มาตรา ๖๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาปกติ โจทก์หรือจำเลยอุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายในสิบห้าวัน ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามมาตรา ๓๐

หรือผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ อุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายในสามสัปดาห์ ทั้งนี้นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งให้จำเลยฟัง

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ให้อุทธรณ์หรือฎีกาได้ เว้นแต่คดีที่ต้องห้าม แต่งหมายตามมาตรา ๕๕ ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา”

๔. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๖)

“มาตรา ๖๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔๖ ถึงมาตรา ๒๔๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐ คำพิพากษาของศาลทหารเว้นแต่ศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตามมาตรา ๔๐ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษจัดการให้เป็นไปตามคำพิพากษา ถ้าเป็นคำพิพากษาของศาลทหารซึ่งนั่งพิจารณา ณ ศาลพลเรือนและมีผู้พิพากษาศาลพลเรือนเป็นตุลาการตามมาตรา ๓๗ ให้บังคับคดีไปตามมาตรา ๒๔๕ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ส่วนคำพิพากษาของศาลอาญาศึกษา หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตามมาตรา ๔๐ ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษจัดการให้เป็นไปตามคำพิพากษาได้ทีเดียว เว้นแต่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเป็นหญิง และมีครรภ์อยู่ ให้รอไว้จนคลอดบุตรเสียก่อนแล้วจึงให้ประหารชีวิต

ในคดีที่อุทธรณ์ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ศาลทหารชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตไปยังศาลทหารกลางในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นว่านี้ยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลทหารกลางจะได้พิพากษาอื่น”

๕. บรรดาคดีที่ศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้พิพากษาแล้วก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้บังคับไปตามกฎหมายที่ใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (มาตรา ๗)

๕. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๐

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๔ ตอนที่ ๗๔ ฉบับพิเศษ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๒๐ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดหกสัปดาห์นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

เหตุผลในการประกาศใช้

เนื่องจากตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหารในปัจจุบัน ได้ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาทหารสั่งควบคุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารได้ โดยบัญญัติให้อนุโลมตามอำนาจลงโทษซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารและไม่ได้จำกัดจำนวนวันควบคุมขั้นสูงไว้ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ต้องหาที่มียศตำแหน่งต่างกัน สมควรจำกัดจำนวนวันให้สั่งควบคุมผู้ต้องหาพร้อมกันได้ไม่เกินเก้าสัปดาห์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๐ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๓ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๔๖ การควบคุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ตามความในมาตรา ๑๖ นั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม ให้ผู้บังคับบัญชาทหารมีอำนาจสั่งควบคุมได้ โดยอนุโลมตามอำนาจลงทัณฑ์ซึ่งในกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร แต่การสั่งควบคุมตามอำนาจดังกล่าวของผู้ลงทัณฑ์ซึ่งทุกระดับชั้นรวมกันต้องไม่เกินเก้าสิบวัน”

๖. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๐ ตอนที่ ๕๕ ฉบับพิเศษ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๒๖ หน้า ๑๒

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๒๖ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

เหตุผลในการประกาศใช้

เนื่องจากมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ บัญญัติให้ศาลจังหวัดทหารและศาลมณฑลทหารมีเขตอำนาจตามเขตพื้นที่จังหวัดทหารหรือมณฑลทหาร แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ในทางปกครองตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด และประกาศของคณะปฏิวัติหรือคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินซึ่งบัญญัติให้ศาลพลเรือนเป็นศาลทหาร ได้กำหนดเอาการที่ศาลพลเรือนอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดทหารหรือมณฑลทหารเป็นหลักเกณฑ์ในการให้เป็นศาลทหาร ฉะนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่จังหวัดทหารหรือมณฑลทหารขึ้นในภายหลังก็จะมีผลเป็นการกระทบกระเทือนเขตอำนาจของศาลจังหวัดทหารและศาลมณฑลทหารที่เขตพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปและกระทบกระเทือนอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลพลเรือนที่เป็นศาลทหารตามประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวด้วย ดังนั้น เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องเช่นว่านั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๕ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน (มาตรา ๓)

“มาตรา ๑๗ ศาลทหารชั้นต้นมีเขตอำนาจ ดังนี้

(๑) ศาลจังหวัดทหารและศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

(๒) ศาลทหารกรุงเทพ มีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ แต่โดยปกติถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่มีศาลทหาร ก็ให้พิจารณาพิพากษาในศาลทหารท้องถิ่นนั้น

(๓) ศาลประจำหน่วยทหาร มีอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารนั้นโดยไม่จำกัดพื้นที่”

๒. ศาลพลเรือนซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่มณฑลทหารบกหรือจังหวัดทหารบกที่เป็นศาลทหารตามประกาศหรือคำสั่ง ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๔)

(๑) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๖ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑

(๒) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔

(๓) คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๑ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

(๔) คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๑๓ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

ให้คงเป็นศาลทหารตามประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวต่อไปโดยมีเขตอำนาจตามที่เป็นอย่างอยู่ในวันที่ประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวใช้บังคับ แม้จะได้มีการเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่มณฑลทหารบกหรือจังหวัดทหารบกภายหลังวันที่ประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวใช้บังคับก็ตาม

๗. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๖

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๐ ตอนที่ ๕๖ ฉบับพิเศษ วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๒๖ หน้า ๑๒

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๒๖ เป็นต้นไป

เหตุผลในการประกาศใช้

เนื่องจากพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลตั้งทนายให้แก่จำเลยซึ่งยากจนไม่มีเงินจ้างทนายในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีแต่ไม่ถึงสิบปี ทำให้จำเลยอยู่ในฐานะเสียเปรียบในการดำเนินคดี สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้ศาลตั้งทนายให้จำเลยในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีแต่ไม่ถึงสิบปี ถ้าจำเลยแถลงต่อศาลก่อนเริ่มพิจารณาว่าจำเลยยากจนและต้องการทนาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๖ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๓ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๑๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๓)

“มาตรา ๕๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๕

(๑) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการก็ให้ศาลตั้งทนายให้

(๒) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีแต่ไม่ถึงสิบปี ถ้าจำเลยแถลงต่อศาลก่อนเริ่มพิจารณาว่าจำเลยยากจนและต้องการทนายก็ให้ศาลตั้งทนายให้ ในการนี้ศาลอาจไต่สวนเพื่อให้ได้ความว่าจำเลยเป็นคนยากจนจริง

ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลแก่ทนายที่ศาลตั้งตาม (๑) และ (๒) ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด”

๘. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๕

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๔๐ ก วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติหลายมาตราไม่เหมาะสมกับกาลสมัยเนื่องจากโครงสร้าง และกิจการทางทหารได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และบทบัญญัติบางมาตราไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ

ดังกล่าวเพื่อให้การใช้บังคับเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สมควรกำหนดให้ตำแหน่งตุลาการพระธรรมนูญ และอัยการทหารได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในความยุติธรรมได้อย่างสมเกียรติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๘ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๑๕ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกข้อบังคับและระเบียบเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔)

๒. กำหนดให้ระเบียบราชการของศาลทหารและอัยการทหารต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๕ วรยศสี่)

๓. กำหนดให้ตำแหน่งตุลาการพระธรรมนูญและอัยการทหารได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่ง โดยการกำหนดให้ได้รับเงินเพิ่มนั้นจะต้องออกเป็นระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (มาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๑๑/๑)

๔. กำหนดให้คดีที่ต้องดำเนินในศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร (มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔ (๓))

๕. กำหนดให้ศาลจังหวัดทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นสัญญาบัตร (มาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙)

๖. กำหนดให้ศาลทหารสูงสุดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารกลาง และคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้นโดยตรงไปยังศาลทหารสูงสุด (มาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง)

๗. กำหนดให้การจ่ายเงินรางวัล ค่าตอบแทน ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างใด ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (มาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๔๕/๑)

นางธิดารัตน์ อุ่นจันทร์ / จัดทำ